

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К.Д.Ушинського»
Південноукраїнський центр професійного розвитку керівників та фахівців
соціономічної сфери

СУЧАСНІ МЕТОДИ ТА ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

*ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
15 червня 2022 року*

ОДЕСА

УДК: 371.013+378(01)

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

Черненко Наталія Миколаївна - доктор педагогічних наук, професор кафедри освітнього менеджменту та публічного управління Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

Соловейчук Олена Максимівна – секретар Південноукраїнського центру професійного розвитку керівників та фахівців соціономічної сфери

*Рекомендова вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(протокол №11 від 30.06.2022 р.)*

Рецензенти:

Дарманська І. М. - доктор педагогічних наук, доцент, декан факультету педагогічної освіти та філології Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії.

Княжева А. І. - доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри педагогіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Сучасні методи та форми організації освітнього процесу у закладах вищої освіти: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-методичної конференції. Одеса : Університет Ушинського, 2022. 261 с.

До збірника ввійшли матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої різним аспектам організації освітнього процесу у закладах вищої освіти, сучасним методам та формам організації освітнього процесу у закладах освіти різного рівня, підготовці фахівців соціономічної сфери.

Науковці та студенти висвітлюють питання щодо сучасних методів та форм організації освітнього процесу у закладах вищої освіти.

Відповідальність за зміст матеріалів несуть їх автори.

- готовність до самовдосконалення.

Отже, переваг використання event у закладі освіти є багато. Проте проведення спеціальних заходів пов'язане з певними ризиками, а саме: з недостатньою підготовкою учасників, площ для проведення заходу, виступів, устаткування; з роздатковими матеріалами; з глядачами та ін. Однак у разі чітко спланованого і прорахованого event таких негараздів можна уникнути.

ФІЛІПЦОВА Катерина Анатоліївна

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ З ПРИРОДНИЧИХ ДИСЦИПЛІН В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Освітня система України вступила в новий етап свого розвитку, що характеризується посиленням демократичних процесів, зростанням ролі дистанційної освіти, та набуває більш сучасного вигляду, стає більш мобільною, гнучкою, відкритою. Виклики сьогодення, умови дистанційного чи змішаного навчання вимагають від сучасної освіти чіткої організації освітньої діяльності, оновлення форм та методів, які використовують фахівці закладів вищої освіти, заміни підходів від знаннєвого до компетентісного. Події, що сталися, трансформують сприйняття змісту роботи освітян, що перетворюються із виконавців програм на їх творців, змушують розширювати свої знання, опановувати сучасні форми та методи навчання, долати антиінноваційні бар'єри та відкривати для себе нові горизонти у професії. Саме тому формування інформаційно-цифрової компетентності є одним із важливих напрямів роботи викладачів, що дозволяє повноцінно використовувати інструментарій цифрового простору та можливості сучасних дистанційних технологій. Коли виникає вимушена й нагальна потреба дистанційного навчання, на допомогу приходять сучасні технології. Дистанційне навчання є новою формою організації освіти, що досить вдало поєднує кращі традиційні методи отримання знань з новими інформаційними й телекомунікаційними технологіями, дає змогу впроваджувати інтерактивні технології викладання матеріалу, здобувати повноцінну освіту чи підвищувати кваліфікацію, а також має такі переваги, як: актуальність, гнучкість, зручність, модульність, економічну ефективність, інтерактивність, відсутність географічних кордонів. Впровадження інтерактивних методів навчання у поєднанні з традиційними робить процес навчання динамічнішим, продуктивнішим і значно цікавішим для здобувачів освіти, порівняно із заняттями, під час яких застосовуються лише традиційні методи [1-5].

Сучасне покоління дітей та молоді набагато краще сприймає інформацію, використовуючи електронні гаджети та ноутбуки, ніж попередні покоління, що звикли до друкованого книжкового формату. Тому для освітян відкриваються нові можливості з використання інтернет-технологій під час дистанційного навчання. Будь-який електронний пристрій, будь то ноутбук чи комп'ютер,

планшет чи навіть мобільний телефон, можна використовувати у навчанні для online роботи як поодиночки, так і колективно, демонстрації наочного матеріалу, перегляду навчальних відео чи вебінарів, повторення важких для розуміння моментів, організації контролю навчальних досягнень та здійснення диференційованого підходу відповідно до індивідуальних особливостей здобувачів освіти. Тобто, за посередництва сучасних гаджетів і технологій викладач налагоджує процес навчання зі здобувачами освіти «на відстані», використовуючи ресурси інтернету, які відкривають нові можливості. Станом на сьогодні, у час активного розвитку інформаційних технологій багато аспектів життя переноситься в мережу, прискорюючи тим самим темпи розвитку сучасного інформаційного суспільства і долаючи географічні бар'єри. Використання дистанційних технологій навчання у освітній діяльності є реальною необхідністю і важливим стратегічним напрямком для забезпечення високої ефективності навчання. Наприклад, можливості заочної форми навчання студентів достатньо великий період часу були значно обмежені. Але інтернет дає змогу розширити їх, дозволяє істотно скоротити час пошуку і доступу до необхідної інформації, тобто зробити заочне навчання справді повноцінним та всеохоплюючим. Якість дистанційної освіти, звичайно ж, буде залежати від доступності технологій та інтернету. Крім того, важливо відмітити, що процес навчання «на відстані» не означає для здобувачів освіти роботи за принципом «все самостійно». Незважаючи на те, що самостійне навчання спрямовує на послідовне розв'язування проблеми через її формулювання, усвідомлення, засвоєння необхідних знань та вмінь, і йому надається значна перевага, здобувачі освіти все ж таки потребують допомоги викладача та мають розуміти, що процес їхнього навчання контролюється. Викладач виконує провідну роль у збагаченні здобувачів освіти знаннями: супроводжує та направляє, консультує та підтримує, полегшує шлях до розуміння навчального матеріалу, створює умови для розвитку креативності здобувачів освіти та сприяє збільшенню їхньої самостійності й відповідальності в освітній діяльності. Основним завданням є досягнення певного результату навчання, тобто набуття, формування чи розвиток умінь, навичок, компетентностей, програмних результатів навчання, зазначених у відповідній структурній частині навчальної програми. Відповідно, мають змінитися і підходи до побудови і проведення навчальних занять, що передбачає перехід освітян від трансляції готових знань до методик, які дозволять здобувачам освіти самостійно отримувати знання під час дистанційного навчання [2, 5, 6].

Перехід від традиційного викладання навчальних дисциплін пояснювально-ілюстраційним методом до дистанційного навчання суттєво розширило можливості освітян. Втім, не все так добре, як може здатися на перший погляд. Може виникнути хибна думка, що дистанційне навчання в сучасному світі дуже легко налаштувати. Скидаєш посилання на книжки, завдання у месенджер і збираєш відповіді. Проте, дистанційне навчання має низку проблем, виявлених в процесі реалізації навчальних програм

природничих дисциплін, які потребують усвідомлення та окреслення шляхів їх вирішення.

Одним із концептуальних положень реалізації змісту природничої освіти є посилення практичної спрямованості та прикладного значення природничих знань. Це положення можна реалізувати через виконання здобувачами освіти практичної частини навчальних програм з природничих дисциплін. Практичний компонент змістової складової навчальної програми є обов'язковим елементом формування практичних предметних компетентностей: уміння застосовувати природничі знання на практиці, використовувати методи наукового пізнання; дослідницькі вміння; уміння розв'язувати задачі практичного спрямування. Для досягнення цієї мети передбачено постановку й демонстрування дослідів, лабораторних досліджень, лабораторних і практичних робіт, дослідницьких практикумів і проєктів, з обов'язковим їх оцінюванням. Нажаль, у дистанційній формі навчання виникають ускладнення на програмах практичного спрямування, оскільки неможливо повноцінно сформувати практичні навички і вміння у студентів, які вони отримують у процесі проведення лабораторних занять, експериментальних дослідів та ін. Лише частково це можна вирішити за рахунок використання віртуальних лабораторій.

Під час дистанційного навчання викладачам досить складно в обмежений час розробити та адаптувати необхідні методичні матеріали для проведення online занять. Відчувається значний дефіцит часу та трудові витрати на створення пакету матеріалів до практичних або лабораторних робіт, який включає перелік ресурсів до віртуальних лабораторій, інструктивні картки, що містить чіткий алгоритм виконання лабораторної чи практичної роботи, відео або аудіороз'яснення викладача. Необхідно посилити нормативний та методичний супровід дистанційного навчання.

Одним із важливих аспектів взаємодії під час навчання є живе спілкування, споглядання та слухання. Спостерігається недостатність живої комунікації, відсутність емоційного контакту між викладачами та студентами, що ускладнює процес індивідуального підходу викладача до студента, позбавляє можливості повною мірою сприймати інформацію дистанційно та призводить до низької ефективності засвоєння знань. Дистанційне навчання ніколи не замінить звичайних людських стосунків та живого спілкування.

До загальних проблем, які часто погіршують можливості та якість online навчання, є недостатній досвід та практичні навички роботи із сучасними технологіями дистанційного навчання як у викладачів, так і у студентів, відсутність відповідного технічного забезпечення і якісного доступу до Інтернету. Не всі викладачі, особливо літнього віку, навіть психологічно готові до роботи у новому пізнавальному середовищі. Крім того, під час дистанційних занять вкрай складно створити робочу атмосферу, адже в умовах домашнього простору студентам набагато важче самоорганізуватися. Частина студентів не вирізняється дисциплінованістю, належною мотивацією та відповідальністю, і тому часто вимикають камери, не завжди вчасно виходять на зв'язок, відкладають виконання завдань «на потім» та ін [2-5].

Таким чином, події, що відбулися, стали складним випробовуванням і сприяли змінам майже в усіх сферах людської діяльності. Перехід закладів вищої освіти України на дистанційне навчання, що реалізує соціальне замовлення суспільства на виховання особистості, здатної до самоосвіти, суттєво вплинув на освітній процес, і водночас, приніс освітянському середовищу труднощі та проблеми, вирішення яких зробить українську освіту більш конкурентоспроможною, гнучкою, привабливою і якісною. Все більшу популярність і конкурентну перевагу здобувають навчальні заклади, які впроваджують іновативні технології навчання в освітній процес і можуть запропонувати якісне навчання із застосування дистанційних освітніх технологій [3-6]. Усвідомлюючи усі труднощі, заклади освіти спрямовують свою роботу на підготовку кадрів в умовах дистанційного навчання чи змішаного освітнього процесу і адаптації до викликів сьогодення.

Список використаних джерел:

1. Дистанційна освіта. [Електронний ресурс]. / Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/distancijna-osvita>.
2. Дистанційні технології в освіті: збірник науково-методичних рекомендації щодо організації виховання, навчання та розвитку учасників освітнього процесу під час карантину / під ред. Ю. О. Бурцевої, Д. В. Малєєва. Краматорськ: Відділ інформаційно-видавничої діяльності, 2020. 95 с.
3. Москалюк Н. В., Дериш Г. А. Особливості дистанційного навчання природничих дисциплін // Історія біології, методика навчання природничих дисциплін: Матеріали міжнародної науково-практичної конференція «Тернопільські біологічні читання – Ternopil bioscience – 2020», присвяченої 80-річчю хіміко-біологічного факультету Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, м. Тернопіль, 22-23 травня 2020 р. Тернопіль, 2020. С.191-195.
4. Сучасний стан та перспективи розвитку природничих дисциплін в медичній освіті: Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції з міжнародною участю, м. Кропивницький, 18 березня 2022 р. / за ред. Л. П. Суховірської. Кропивницький: ПП «Ексклюзив-Систем», 2022 р. 180 с.
5. Сучасні концепції викладання природничих дисциплін у медичних освітніх закладах: матеріали XIII Міжнародної науково-методичної інтернет-конференції, м. Харків, 25 листопада 2020 року. Харків: ХНМУ, 2020. 171 с.
6. Проблеми та перспективи розвитку системи вищої освіти в Україні. Матеріали всеукраїнської науково-методичної інтернет-конференції 15 жовтня 2020 р. Харків: Харк. нац. ун-т будів. та архіт., 2020. 64 с.